

- administration system into modern models of society regulation]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=581> [in Ukrainian].
12. N.d. (2003) Orhanizatsiia vyrobnytstva [Organization of production] *Sutnist i suspilne znachennia vyrobnytstva*. URL: <http://library.if.ua/book/106/7117.html> [in Ukrainian].
 13. Bytiak Iu.P. ta in. (2016). *Osnovy publichnoho administruvannia* [Fundamentals of public administration] : posibnyk dlia pidhotovky do ispytu. Kharkiv : Pravo, 2016. 128 p. [in Ukrainian].
 14. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.11.2016 № 929 “Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z vyrobnytstva likarskykh zasobiv, optovoi ta rozdribnoi torhivli likarskymy zasobamy, importu likarskykh zasobiv (krim aktyvnykh farmatsevychnykh inhrediiientiv)” [About the statement of License conditions of carrying out economic activity on production of medicines, wholesale and retail trade in medicines, import of medicines (except for active pharmaceutical ingredients)]. [in Ukrainian].
 15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.12.2018 № 1022 “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii realizatsii derzhavnoi polityky zabezpechennia naseleennia likarskymy zasobamy na period do 2025 roku” [About the statement of the State strategy of realization of the state policy of providing the population with medicines for the period till 2025] [in Ukrainian].
 16. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON vid 21.10.2015 № 70/1 “Peretvorennia nashoho svitu: Poriadok denni v oblasti staloho rozvytku na period do 2030 roku” [Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development]. URL: [Agenda2030_UA.pdf](#) [in Ukrainian].
 17. Strelchenko O.H. (2019). Spivvidnoshennia pravovykh katehori “stvorenna likarskykh zasobiv” i “vyrobnytstvo likarskykh zasobiv” [The ratio of legal categories “creation of medicines” and “production of medicines”]. *Derzhava ta rehiony*. Serii: Pravo. № 1(63). S. 100–105 [in Ukrainian].
 18. Strelchenko O.H. (2020). Publichne administruvannia sferoiu obihu likarskykh zasobiv: administratyvno-pravove doslidzhennia [Public administration of medicines: an administrative and legal study] : monohrafiia. Kyiv : NAVS. 442 p. [in Ukrainian].
 19. Surmin Yu.P. (2010). Publichne administruvannia [Public administration]. K. : NADU. P. 605 [in Ukrainian].
 20. Teremetskyi V.I. (2019). Osoblyvosti pravovoi okhorony medychnykh vynakhodiv: suchasnist ta perspektyvy [Features of legal protection of medical inventions: present and prospects]. *Patolohiia*. T. 16, № 3(47). P. 417–423 [in Ukrainian].
 21. Tsili staloho rozvytku Ukraina – Dobrovilnyi natsionalnyi ohliad [Sustainable Development Goals Ukraine – Voluntary National Review]. URL: [Tsili Staloho rozvytku – Dobrovilnyi natsionalnyi ohliad](#) [in Ukrainian].
 22. Sharov Yu. (2010). Innovatsiini instrumenty publichnoho administruvannia: yevropeyskyi kontekst [Innovative tools of public administration: the European context]. *Publichne upravlinnia*. № 1. P. 5-9 [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.30>

DYSKURS CYKLICZNY JAKO OBIECUJĄCY KIERUNEK ROZWOJU TEORII PORZĄDKU PRAWNEGO

Anatolii Kryzhanovskiy

doktor nauk prawnych, profesor,

profesor Katedry Dyscyplin Publiczno-Prawnych

Międzynarodowego Uniwersytetu Humanistycznego (Odessa, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-6266-6321

Vladyslav Kopytkov

aspirant Katedry Dyscyplin Publiczno-Prawnych

Międzynarodowego Uniwersytetu Humanistycznego (Odessa, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-6710-9228

vladislavkopytkov@gmail.com

Adnotacja. Artykuł bada potencjał cyklicznego podejścia do zrozumienia porządku prawnego jako wieloaspektowego zjawiska społeczno-prawnego. Cykliczność porządku prawnego jest związana z czynnikami ekonomicznymi, politycznymi, ideologicznymi, społecznymi (psychologia społeczna i indywidualna, zachowanie aktorów społecznych itp.) i prawnymi. Autorzy ekstrapolują postanowienia istniejących w orzecznictwie koncepcji cyklicznych na procesy rozwoju porządku prawnego. Akcentuje się teoretyczno-metodologiczny potencjał dyskursu cyklicznego dotyczący zrozumienia natury i genezy porządku prawnego, jego przewidywania i interpretacji scenariuszowej. Rozwija się perspektywa dalszych badań nad różnymi aspektami współczesnego porządku prawnego.

Słowa kluczowe: porządek prawny, podejście cykliczne, cykle gospodarcze, cykle czynności prawnych, procesy legislacyjne, cykle życia prawnego.

THE CYCLICAL DISCOURSE AS A PROMISING DIRECTION FOR THE DEVELOPMENT OF LEGAL ORDER THEORY

Anatolii Kryzhanovskiy

Doctor of Law, Professor,

Professor at the Department of State and Legal Disciplines

International Humanitarian University (Odesa, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-6266-6321

Vladyslav Kopytkov

Postgraduate Student at the Department of State and Legal Disciplines

International Humanitarian University (Odesa, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-6710-9228

vladislavkopytkov@gmail.com

Abstract. The article explores the potential of a cyclical approach to comprehending the legal order as a multifaceted socio-legal phenomenon. The cyclicity of the legal order is interlinked with economic, political, ideological, social (social and individual psychology, behaviour of social actors, etc.) and legal factors. The authors extrapolate the position of the cyclical concepts available in jurisprudence to the processes of development of the legal order. The theoretical and methodological potential of cyclical discourse in comprehending the nature and genesis of legal order, its prediction and scenario interpretation is highlighted. The prospect of further research into various aspects of the contemporary legal order is developed.

Key words: Legal order, cyclical approach, economic cycles, cycles of legal activity, legislative cycles, cycles of legal life.

ЦИКЛІЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ

Анатолій Крижановський

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародного гуманітарного університету (Одеса, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-6266-6321

Владислав Копитков

аспірант кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародного гуманітарного університету (Одеса, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-6710-9228

vladislavkopytkov@gmail.com

Анотація. У статті досліджується потенціал циклічного підходу до досягнення правового порядку як багатогранного соціально-правового феномена. Циклічність правового порядку є взаємопов'язаною з економічними, політичними, ідеологічними, соціальними (соціальна й індивідуальна психологія, поведінка соціальних акторів тощо) і правовими факторами. Автори екстраполюють положення наявних у юриспруденції циклічних концепцій на процеси розвитку правового порядку. Акцентується теоретико-методологічний потенціал циклічного дискурсу щодо досягнення природи й генези правового порядку, його прогнозування та сценарного інтерпретування. Розгортається перспектива подальших досліджень різних аспектів сучасного правового порядку.

Ключові слова: правовий порядок, циклічний підхід, економічні цикли, цикли юридичної діяльності, законодавчі цикли, цикли правового життя.

Вступ. Циклічність як фундаментальна властивість функціонування й розвитку природних систем, як вважається, є притаманною всім нині відомим рівням організації матеріального світу, від молекулярно-генетичного, організменного, популяційно-біогеоценотичного, біосферного до космічного, є одним із головних універсальних принципів еволюції природи і суспільства (Белецький, 2007: 116). Дискурс циклічності в контексті динаміки, розвитку, трансформації навколишнього світу і його феноменів отримав свої витoki в мислителів античності, охоплює в основному природничі науки. У суспільствознавстві цей напрям має усталені дослідницькі традиції і здобутки в економіці й політології, адепти яких відзначають стійке відтворення базових економічних і політичних інтересів інституціоналізованих соціальних суб'єктів, розвиток політичних та економічних процесів, їх переплетення, синхронізацію й асинхронність у рамках малих і великих циклів. Як це не є парадоксальним, але правові аспекти циклічної динаміки економічних і політичних процесів, попри очевидний органічний зв'язок між ними, не стали предметом рівнозначного доктринального дискурсу у сфері юриспруденції. Між тим право як важливий соціокультурний феномен, потужний суспільний

інститут є тісно пов'язаним зі всіма сферами життєдіяльності суспільства, то ж задля ефективного здійснення соціальних функцій має адекватно реагувати на швидкоплинні зміни в цьому середовищі. Саме це спостерігалось в період поширення пандемії COVID-19, коли уряди різних країн вдавалися до різноманітних правових (інколи й неправових) засобів (передусім законодавчих) протидії поширенню цієї хвороби (Крижановський, 2020). Проте найбільш чутливим до суспільних флуктуацій є саме правовий порядок, який першим із правових явищ і процесів «приймає на себе удар» змін і трансформацій у політиці, економіці, ідеології. Яскравим прикладом є правління президента США Д. Трампа, чий «політичний стиль» і провакаційна поведінка були каталізатором негативних процесів в американському суспільстві, у поєднанні з іншими чинниками призвели до збурень і масових антирасових протестів влітку 2020 року, до трагічних подій, пов'язаних зі штурмом Капітолію 6 січня 2021 року. Очевидно, що саме усталений у країні правовий порядок був відкинутий цими подіями, його відновлення буде вимагати від нової адміністрації США величезних зусиль і ресурсів. Зазначене й мотивувало авторів обрати темою статті проблематику динаміки правового порядку, його циклічності в контексті турбулентності сучасного суспільства. Циклічний підхід, на наше переконання, є вельми цікавим для теорії правового порядку, бо завдяки йому уможливується розкриття детермінованих і біфуркаційних властивостей розвитку правового порядку. Циклічна парадигма (Копитков, 2019) відкриває потенціал різних підходів (міждисциплінарний, синергетичний, історичний, системний тощо), які уможливають пізнання динаміки правового порядку, циклічності його розвитку, виявлення причин, умов і факторів такої циклічності. Думка В.Д. Чурсіна, що циклічність як метод дослідження права сприяє поглибленню його пізнання, а ж до розкриття сутності права (Чурсин, 1998: 5–6), є цілком справедливою і щодо правового порядку.

Основна частина. Мету роботи автори вбачають у постановці проблеми циклічності правового порядку у світлі загальнотеоретичної юриспруденції, виробленні методологічних і теоретико-правових підходів до дослідження циклічності як своєрідної матриці правового порядку, її значення для сталого розвитку правового порядку.

На початку необхідно констатувати, що проблема циклічності в правовій сфері є зовсім малодослідженою як вітчизняною, так і зарубіжною юридичною наукою. Фрагментарні, розрізнені спроби окремих правників звернутися до цієї проблематики не тільки не вичерпали цю тематику, а й, що парадоксально, не зацікавили й не привернули увагу наукової спільноти до неї, не спричинили власне науці її колективне опрацювання.

Автори виходять із того, що циклічність правового порядку є взаємопов'язаною з різними факторами: 1) економічними, політичними, ідеологічними; 2) власне соціальними (соціальна й індивідуальна психологія, поведінка соціальних акторів тощо) і 3) правовими. У впливові на стан правового порядку в суспільстві ці чинники можуть «ранжуватися», тобто набувати більшого впливу, ставати фактично пріоритетними в реальній суспільно-правовій ситуації (саме так було в США, де глибинною причиною масових протестів влітку 2020 року стало латентне існування в суспільстві системного расизму). Але можливе й вирішальне значення «міноритарних» чинників у ситуації флуктуації.

Робоча гіпотеза авторів ґрунтується на тому, що правовий порядок як складноуторений (поліструктурний) соціально-правовий феномен досить легко піддається впливам найбільш різноманітних і різнозначущих факторів та обставин, у результаті яких він здатний переходити від урівноваженого стану до ентропії. Умовно кажучи, правовий порядок уподібнюється до водного дзеркала водойми, коливання якого може спричинити сплеск риби, чи порив вітру, чи кинутий дитиною камінець. Проте, на відміну від таких природних процесів, де збурення від незначного чинника з часом стихає, у соціально-правовій сфері такі збурення, якщо владою не були виявлені їх причини й не здійснено заходів щодо їх подолання, накладаються на інші, у майбутньому спричиняють уже більш потужний струс правового порядку. Так, убивство в поліційному відділку м. Києва у травні 2010 року студента Ігоря Індила викликало суспільний резонанс, стало каталізатором гострого незадоволення українців системою правоохоронних органів і спричинило появу громадянської кампанії «Ні поліцейській державі». Тоді ж в Україні відбувалися масові акції протесту. Однією з головних вимог активістів було покарати винних у смерті Ігоря Індила та реформувати систему. Тодішня влада проігнорувала ці вимоги.

Через три роки після вбивства Ігоря Індила, влітку 2013-го, у районному центрі Врадіївка Миколаївської області почалася масова акція протесту через групове зґвалтування та замах на вбивство місцевої жительки Ірини Крашкової, яка вказала на причетність двох офіцерів міліції. Акції протесту охопили всю країну, за визнанням журналістів і політиків, стали передвісником Майдану й Революції Гідності. То ж, коли в листопаді 2013 року В. Янукович відмовився підписувати Угоду з Європейським Союзом, а силовики вдалися до побиття студентів, які протестували на Майдані, офіційний правовий порядок був підірваний і почався новий цикл його розвитку.

Ураховуючи постановочний характер статті, важливою дослідницькою операцією має бути вибір адекватної природи досліджуваного феномена парадигми, тобто певного кола ідей, вихідних положень, моделей того, що співвідноситься з функціонуванням правової реальності.

Надзвичайна складність правового порядку, його тісна пов'язаність з економічною, політичною, ідеологічною та іншими сферами суспільного буття, з правозначущою поведінкою та психологією різноманітних соціальних суб'єктів, нелінійний характер процесів і явищ, які функціонують у цій царині, змушують авторів удатися до експериментальної екстраполяції на процеси правового впорядкування всіх відомих концепцій суспільної циклічності, щоб виявити, які підходи будуть придатними для циклічних характеристик саме

правового порядку. Ми цілком згодні з позицією В.Д. Чурсіна, який стверджує: «У суспільстві існує не один правовий цикл юридичної діяльності, а ціла система взаємопов'язаних циклів. Із цього виходить, що суспільство має не один правовий цикл, а цілу систему правових циклів, де один цикл органічно входить у інший правовий цикл, більш широкий» (Чурсин, 1998: 53). Дійсно, кожний різновид юридичної діяльності (органів державного управління, суду, прокуратури, правоохоронної системи та ін.) характеризується певними особливостями, у тому числі й власною динамікою і (гіпотетично) циклічністю. Необхідно враховувати й найбільш масовий різновид юридичної діяльності – громадян та організацій громадянського суспільства, що не протікає лінійно. Якщо гіпотетично синтезувати цикли різних видів юридичної діяльності, корелюючи їх із циклами протиправної активності (правопорушення, злочинність, зловживання правом тощо), ми можемо отримати дані для характеристики циклів правового життя суспільства, а отже, і правового порядку.

Цілком очевидно, що всі цикли юридичної діяльності поодиночі, чи в сукупності, інтегративним накладенням своїх характеристик нелінійно можуть впливати на розвиток правового порядку, визначаючи вже його (правового порядку) циклічність. Сучасна українська правова реальність демонструє величезне розмаїття прикладів кореляції правового порядку з актами юридичної діяльності інститутів суспільства й державної влади.

Із цих позицій очевидно малоефективною для досягнення циклічності правового порядку буде класична лінійна парадигма, згідно з якою функціонування еволюційних природних, соціальних, економічних, політичних (і правових) процесів і явищ здійснюється здебільшого згідно з «нормальним» законом. Цей підхід виходить із того, що спостереження, які утворюють темпоральний ряд, є незалежними й відображають принцип: незначне збурення незначною мірою позначається на поведінці досліджуваного феномена. Для досягнення правового порядку, як складноврівноваженої соціально-правової системи, більш придатною сприймається нелінійна парадигма, яка виходить із того, що відносно такого роду реально діючих еволюційних процесів і явищ навіть незначний вплив чи збурення так званого параметра порядку може кардинально чи навіть катастрофічно змінити «поведінку» цього феномена (щодо правового порядку такі приклади є нескінченними). А ще одна методологічна «знахідка» – у сфері правового впорядкування суспільно-правові процеси характеризуються довготривалістю, «тяглістю пам'яті», що призводить до накопичення напруження і системи, подальшого її виходу з нормального стану в результаті навіть незначного збурення.

Зважаючи на тісний зв'язок права й економіки, доречним передусім буде звернутися до циклічних конструкцій саме в цій сфері. Співвідношення економіки і права утворює окрему складну проблему, у рамках якої продовжуються дискусії щодо їх співвідношення, проте (у дуже великому спрощенні) очевидно, що право має «обслуговувати» економічні процеси, забезпечуючи юридичне оформлення економічних відносин. Випереджаючий чи стимулюючий вплив права на розвиток суспільних відносин (у тому числі й економічних) є також можливим, але він обмежений регулятивним потенціалом права, якому протистоїть циклічний розвиток економіки.

Природі надскладної циклічності правового порядку, на нашу думку, є цілком релевантною теорія циклів М.Д. Кондратьєва (Кондратьев, 2002), яка може слугувати вихідною методологічною основою для розуміння цього дуже важливого аспекту правового життя суспільства.

Відкриті М.Д. Кондратьєвим хвилеподібні циклічні коливання економіки (надкороткі сезонні коливання ділової активності; короткі, тривалістю 3–3,5 років; середні торгово-промислові 7–11 років; довгі, або великі цикли кон'юнктури тривалістю 50–60 років) указують на постійну динаміку економіки, коливання якої відбуваються в процесі переходу від фази висхідного до фази низхідного руху. Для правника це акцентуація спроможності нормативно-правових засобів в економічній сфері підтримувати висхідний тренд та уповільнювати низхідний, тобто здійснювати функцію забезпечення макроекономічної стабільності. Очевидно, що «побічним» (проте необхідним) результатом стабілізуючого впливу права на економіку має бути підтримання стабільного правового порядку в суспільстві. Є ще один важливий аспект «прив'язки» економічних циклів до проблематики правового порядку. Це циклічні коливання правопорушень і злочинності, факт яких доводився дослідниками (Кальман, Христич, 2007), проте виявлення закономірностей цього феномена залишається слабким місцем кримінології. Досить дотепно цю ситуацію пояснив І.М. Мацкевич: «... детермінація економічної злочинності є настільки ж пов'язаною із циклами та їх стадіями, наскільки важко (неоднозначно й непрямолінійно) може бути ними поясненою» (Мацкевич, 2017: 76). Не заглиблюючись у цю проблематику, зазначимо, що навіть побіжний аналіз рівня злочинності свідчить про певну циклічність цього явища й пов'язаність його з економічними процесами. Наприклад, загальна кількість злочинів в Україні за п'ятиріччя (1990–1995 рр.) зросла на 73,6%, а за 1995–2000 рр. через покращення економічної ситуації в країні скоротилася на 8%. При цьому кількість економічних злочинів скоротилася більшою мірою (на 18%) (Кальман, Христич, 2007). Досить очевидно, що коливання рівня злочинності найбільшою мірою відбиваються на стані правового порядку в суспільстві. Тому можна висловити гіпотезу, що, оскільки рівень злочинності в суспільстві корелюється циклічними коливаннями економіки, а рівень злочинності як один із важливих факторів впливає на стан правового порядку, має місце опосередкований вплив економічних циклів на стан правового порядку в соціумі (через рівень злочинності). Очевидно, подальші дослідження впливу економічних циклів на правове життя уможливлять виявлення й інші лінії їх пов'язаності з правовим порядком.

Важливим для досягнення динаміки правового порядку є звернення до процесів циклічного розвитку суспільства. Ми виходимо з того, що хвилі й цикли суспільного розвитку не є випадковими явищами чи «відхиленнями від норми», а спрацьовують як своєрідний механізм політичних і соціально-економічних змін, механізм реалізації й закріплення значних історичних зрушень в еволюції людини і суспільства. Як справедливо

зазначає В. Пантін, головними причинами виникнення хвиль і циклів соціально-історичного розвитку є те, що будь-які значні зміни в суспільстві, будь-яка дія породжує протидію, а будь-яке масштабне історичне зрушення іманентно містить ризик відкоту, більше того, з необхідністю породжує його (Пантин, 2004: 12–13). Не вимагає особливої спостережливості те, щоб побачити, які метаморфози відбуваються з правовим порядком у різноманітних суспільних ситуаціях, у які входить соціум, що рухається «по хвилях» циклів історичного розвитку. Історія людства і сучасної України рясніє прикладами, коли в добу суспільно-політичних потрясінь якимось незбагненим чином «умикалися» соціальні механізми підтримання правового порядку енергією вільної громадянської свідомості й дії. Очевидно, що дослідницькі сюжети, які розгортаються в цьому руслі осягнення природи правового порядку, відкриють завісу сутнісних сил, які рухають його в синхронності з суспільним розвитком. Особливої актуальності набуває проблематика правового впорядкування суспільної життєдіяльності в умовах різноманітних криз і катаклізмів. Пандемія COVID-19 у глобальному масштабі спричинила розгортання детермінованого нею правового порядку, який також потребує дослідницької уваги правників.

Ще один важливий для зрозуміння циклічності правового порядку аспект – дослідження циклічного розвитку права. Ю.О. Тихомиров, досліджуючи цикли правового розвитку (Тихомиров, 2008), доходить висновку, що зміна правових циклів (суперциклів) пов'язана зі зміною суспільної формації. При переході до іншої суспільної формації змінюється сама базова концепція права, система законодавства, юридичні інститути. Правові цикли «вбудовуються» в загальні цикли розвитку суспільства або піддаються їх сильному впливу. Подібні циклічні трансформації відбуваються з правовим порядком, бо передусім цей феномен є продуктом життєдіяльності соціуму в правовій сфері. Суб'єкти права в діях (взаємодіях) репродукують норми й цінності, що лежать в основі правового порядку, вони легітимізують його через свою довіру. Зміна соціальної формації (правосвідомості, рівня правової культури, доктрини) призводить до появи нового циклу (суперциклу) правового порядку. Саме так в історії України суперцикли правового порядку виявляли себе в життєдіяльності Української Народної Республіки (1917–1921 рр.), радянської України (1921–1991 рр.) та Незалежної України (з 1991 року), що характеризуються якісними відмінностями правового впорядкування суспільної життєдіяльності на основі певної ідеології і правової політики. Наприклад, правовий порядок Української Народної Республіки характеризувався недовершеністю інституціональності, особливо нормативно-правового забезпечення, фрагментарністю поширення на території країни, але в його основу покладалися модерні для свого часу принципи й цінності (народовладдя, демократизм, єдність і соборність території держави, принципи правової держави, національної держави, парламентської республіканської форми правління, поділу державної влади на законодавчу, виконавчу й судову та гарантування місцевого самоврядування), які за умови використання історичного шансу уможливили б розбудову в Україні демократичної правової держави. Правовий порядок в Україні радянської доби вибудовувався на засадах комуністичної ідеології (у тому числі й у формуванні правової системи), відкритого терору щодо «класових противників» і домінування державного примусу як засобу забезпечення правового порядку. Незалежна Україна в Конституції 1996 року закріпила прокламовані ще УНР принципи й цінності демократичної правової державності, проте майже 30-річна історія їх реалізації є історією просування вперед і відкотів, тобто процесом хвилеподібного, циклічного розвитку. Вельми цікаво, що ці цикли асоціюються з персоналіями президентів України, правління яких характеризується й певними пертурбаціями у сфері правового порядку. Проте рамки статті не дають змоги звернення до цієї проблематики.

Визначальним фактором правового розвитку й суспільного впорядкування є Конституція, яка також є самостійним чинником циклічних процесів у правовій сфері. Ця обставина не залишилась непоміченою А.М. Медушевським, монографія «Теорія конституційних циклів» якого є важливим вкладом у розробку циклічності права у юриспруденції. (Медушевский, 2005). Здійснений автором аналіз дав підстави для висновку, що конституційний розвиток різних держав світу повторюється, зокрема це виявляється в закономірностях прийняття й унесення змін до конституції. Український досвід тут є настільки насиченим, наскільки й мало вивченим. Від стабільності конституційного розвитку залежить і стабільність правового порядку, бо текст конституції – це узагальнена модель правового порядку, закріплена на найвищому рівні правового регулювання, яка в розрізі правової системи виконує роль своєрідного ядра національного правового порядку (Крижановський, 2016: 11). Більше того, саме конституційно-правовий механізм забезпечення правового порядку є одним із найважливішим засобом його забезпечення (Подорожна, 2017).

Трансформації конституції розкривають циклічну природу законодавчої діяльності, котра є одним із основних інструментів удосконалення правового порядку. Загалом же законодавство є «несучою конструкцією» правового порядку, що відображає його змістово-формальні, нормативні характеристики. Законодавчі цикли розвиваються в рамках циклічності правового порядку, вони є його внутрішніми циклами. Розуміння законодавчого циклу (Копитков, 2018: 29) дає підстави для висновку, що від якості й динаміки законодавчих циклів залежить динаміка розвитку і якість правового порядку. На цю якість впливає також і законодавча стратегія, бо саме вона програмує подальший розвиток, пріоритетні напрями законодавчої діяльності.

Висновки. Циклічний підхід у сучасній юриспруденції виявляє себе як один із пізнавальних засобів, які уможливають подальше осягнення правового порядку, його природи, становлення й розвитку. Циклічність є основою трансформаційних змін правового порядку, забезпечує його цілісність, стабільність, тяглість. Циклічна парадигма може бути методологічним підґрунтям для прогнозування правового порядку, слугувати підґрунтям для сценарного його бачення. Позначений у статті потенціал циклічного дискурсу правового порядку виконує постановочну візію: подальші дослідження уможливлять виявлення й інших сторін цього феномена.

Список використаних джерел:

1. Белецкий Е.Н. Цикличность – фундаментальное свойство развития и функционирования природных систем. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Біологія»*. 2007. Вип. 3. С. 100–116.
2. Крижановський А. Covid-19, право і правовий порядок: метаморфози епохи пандемії. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 7–16.
3. Копитков В.Е. Циклічність як сучасна парадигма осягнення правової реальності. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 57–61.
4. Чурсин В.Д. Цикличность в праве (вопросы методологии). Ставрополь : Изд-во Ставропольского университета, 1998. 278 с.
5. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения : избранные труды / сост. Ю.В. Яковец. Москва : Экономика, 2002. 767 с.
6. Кальман О.Г., Христин І.О. Злочинність в Україні: основні тенденції. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. № 17. С. 41–56.
7. Мацкевич І.М. Причины экономической преступности. Москва : Проспект, 2017. 272 с.
8. Пантин В.И. Волны и циклы социального развития: цивилизационная динамика и процессы модернизации. Москва : Наука, 2004. 246 с.
9. Тихомиров Ю.А. Циклы правового развития. *Журнал российского права*. 2008. № 10. С. 15–22.
10. Медушевський А.Н. Теория конституционных циклов. Москва : ГУ ВШЭ, 2005. 574 с.
11. Крижановський А. Конституційні імперативи сучасного правового порядку. *Юридичний вісник*. 2016. № 2. С. 9–14.
12. Подорожна Т.С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 503 с.
13. Копитков В.Е. Циклічність законодавчої діяльності як предмет загальнотеоретичного дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Вип. 53. Том. 1. С. 27–31.

References:

1. Beletskiy Ye.N. (2007). Tsiklichnost' – fundamental'noye svoystvo razvitiya i funktsionirovaniya prirodnykh sistem [Cyclicality is a fundamental property of the development and functioning of natural systems]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho aharnoho universytetu*, issue . 3. pp. 100–116 [in Russian].
2. Kryzhanovskiy A. (2020). Covid-19, pravo i pravovyi poriadok: metamorfozy epokhy pandemii [Covid-19, law and legal order: metamorphoses of the pandemic era]. *Yurydychnyi visnyk*, №2, pp. 7–16. DOI: 10.32837 / yuv.v0i2.1697 [in Ukrainian].
3. Kopytkov V.E. (2019). Tsyklichnist yak suchasna paradyhma osiahnennia pravovoi realnosti [Cyclicality as a modern paradigm of comprehension of legal reality]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, №4, pp.57-61. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.08 [in Ukrainian].
4. Chursin V.D. (1998). Tsiklichnost' v prave (voprosy metodologii) [Cyclicality in law (questions of methodology)]. *Stavropol': Izd-vo Stavropol'skogo universiteta*, 278 p. [in Russian].
5. Kondrat'yev N.D. (2002). Bol'shiye tsikly kon'yunktury i teoriya predvideniya [Big cycles of conjuncture and the theory of foresight]: Izbr. tr. / Sost. YU.V.Yakovets, M.: Ekonomika, 767 p. [in Russian].
6. Kalman O. H., Khrystych I. O. (2007). Zlochynnist v Ukraini: osnovni tendentsii [Crime in Ukraine: main trends]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teorii i praktyka)*, № 17, pp. 41–56 [in Ukrainian].
7. Matskevich I.M. (2017). Prichiny ekonomicheskoy prestupnosti [Causes of economic crime]. M.: Prospekt, 272 p. [in Russian].
8. Pantin V.I. (2004) Volny i tsikly sotsial'nogo razvitiya: tsivilizatsionnaya dinamika i protsessy modernizatsii [Waves and social development cycles: the civilizational dynamics and processes of modernization]. M.: Nauka, 246 p.
9. Tikhomirov, Yu.A. (2008). Tsikly pravovogo razvitiya [Cycles of legal development]. *Zhurnal rossiyskogo prava*, № 10, pp. 15–22 [in Russian].
10. Medushevskiy, A.N. (2005). Teoriya konstitutsionnykh tsiklov [The theory of constitutional cycles]. / A.N. Medushevskiy. M.: GU VSHE, 574 p. [in Russian].
11. Kryzhanovskiy A. (2016) Konstytutsiini imperatyvy suchasnoho pravovoho poriadku [Constitutional imperatives of the modern legal order]. *Yurydychnyi visnyk*, issue 2, pp. 9–14 [in Ukrainian].
12. Podorozhna T.S. (2017) Pravovyi poriadok: teoretyko-metodolohichni zasady konstytutsionalizatsii [Legal order: theoretical and methodological principles of constitutionalization]: dys. ... d-ra. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 503 p. [in Ukrainian].
13. Kopytkov, V.E. (2018). Tsyklichnist' zakonodavchoyi diyal'nosti yak predmet zahal'noteoretychnoho doslidzhennya [Cyclical legislative activity as a subject of general theoretical research]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*. Ser.: Pravo, issue 53, pp. 27–31 [in Ukrainian].